УДК 005:657

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ У ПРОЦЕДУРАХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Г. Кабенгеле, здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Центральноукраїнський національний технічний університет
М. Тиха, викладач
Кропивницький будівельний фаховий коледж

У сучасних умовах загострення економічної нестабільності, посилення турбулентності ринкового середовища та зростання рівня невизначеності господарської діяльності особливої актуальності набуває проблема обґрунтованого вибору ефективних технологій управлінського аналізу ймовірності банкрутства підприємств. Її значущість виходить за межі суто аналітичного інструментарію та трансформується у стратегічний компонент системи управління, що забезпечує своєчасну реакцію на кризові тенденції та підтримання фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

«Процес вибору технологій управлінського аналізу має ґрунтуватися на низці методологічних підходів, що забезпечують наукову обґрунтованість рішень, адаптивність до середовища та релевантність до специфіки підприємства» [1]. Такий підхід передбачає інтеграцію як класичних, так і сучасних аналітичних концепцій, що дозволяє підвищити достовірність оцінок і забезпечити комплексність дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання.

Водночас вибір конкретної технології управлінського аналізу не обмежується лише розумінням змісту та логіки застосування відповідних методологічних підходів. Він потребує чіткого формування системи критеріїв, за допомогою яких здійснюється оцінювання їхньої доцільності, ефективності та практичної придатності для умов діяльності конкретного підприємства. З огляду на значну варіативність фінансово-економічних параметрів господарювання, таких як структура активів і капіталу, рівень ризиків, галузева специфіка, масштаб діяльності та ступінь інформаційного забезпечення, виникає об'єктивна необхідність застосування уніфікованих, але водночас гнучких параметрів порівняння.

Саме система критеріїв вибору виступає інструментом, що дозволяє оцінювати технології управлінського аналізу не ізольовано, а в контексті їх реальної ефективності у практичній площині. Зокрема, йдеться про здатність таких технологій забезпечувати високу точність діагностики, оперативність отримання результатів, адаптивність до змін зовнішнього середовища, а також можливість інтеграції у загальну систему управління підприємством. У підсумку це сприяє підвищенню якості аналітичного забезпечення управлінських рішень та своєчасному виявленню загроз фінансовій стійкості підприємства.

У таблиці 1 систематизовано основні критерії, що визначають ефективність та релевантність управлінських технологій у процедурах попередження банкрутства.

Таблиця 1 – Критерії вибору технологій управлінського аналізу для діагностики ймовірності банкрутства

Критерій	Пояснення	Значення для підприємства
Інформаційна доступність	Наявність даних для розрахунку моделей	Забезпечує можливість застосування у реальних умовах
Точність та валідність	Статистична надійність моделей	Впливає на якість управлінських рішень
Адаптованість	Відповідність економічним умовам підприємства	Підвищує достовірність аналізу
Гнучкість	Можливість використання у динамічному середовищі	Сприяє стабільності під час криз

Критерій	Пояснення	Значення для підприємства
Швидкість обробки	Придатність до оперативного моніторингу	Забезпечує раннє реагування

«У процесі формування ефективної системи управлінського аналізу ймовірності банкрутства важливо не лише визначити перелік доступних технологій та систему критеріїв, а й зрозуміти, на яких методологічних засадах має ґрунтуватися їх вибір» [2]. Саме методологічна база визначає логіку побудови аналітичної системи, її здатність адекватно відображати фінансово-економічні процеси та забезпечувати прийняття ефективних управлінських рішень у контексті попередження кризових явищ.

У практиці провідних вітчизняних і міжнародних компаній сформувався спектр методологічних підходів, що довели свою ефективність у сфері оцінювання ймовірності банкрутства та управління фінансовими ризиками.

Зокрема, системний підхід передбачає розгляд підприємства як складної відкритої соціально-економічної системи, що включає фінансову, виробничу, інвестиційну, кадрову та маркетингову підсистеми. У межах цього підходу будь-які зміни в одній із підсистем розглядаються як такі, що потенційно впливають на загальний рівень фінансової стійкості та ризику банкрутства. Відповідно, технології управлінського аналізу повинні забезпечувати інтегровану, комплексну діагностику, що поєднує дані з різних функціональних сфер діяльності підприємства, формуючи цілісне уявлення про його стан.

Кризовий (антикризовий) підхід орієнтований на формування ефективних механізмів раннього виявлення та попередження кризових явищ, зокрема через впровадження систем раннього попередження (EWS – Early Warning System). Такий підхід акцентує увагу на безперервному моніторингу ключових фінансових індикаторів, включаючи ліквідність, рентабельність та оборотність, з метою своєчасного виявлення негативних тенденцій, ідентифікації критичних точок та забезпечення оперативного реагування.

Ризик-орієнтований підхід базується на концепції кількісної та якісної оцінки ймовірності настання несприятливих подій, а також визначення масштабу їх потенційного впливу на фінансовий стан підприємства. У межах цього підходу акцент робиться на ідентифікації ключових факторів ризику, їх ранжуванні та інтеграції результатів оцінювання у процес прийняття управлінських рішень, що дозволяє більш цілеспрямовано управляти загрозами фінансової нестабільності.

Комплексний (інтегральний) підхід передбачає використання сукупності різноманітних аналітичних методик із подальшим узагальненням їх результатів у вигляді інтегрованих показників. Це дозволяє зменшити вплив обмежень і похибок окремих методів, забезпечити багатовимірний аналіз фінансової стійкості та сформувати узагальнений висновок із підвищеним рівнем достовірності. Такий підхід є особливо доцільним в умовах складних і нестабільних економічних систем, де одновимірні оцінки не забезпечують належного рівня аналітичної точності.

«Завдяки використанню таких підходів стає можливим гнучке налаштування технологій управлінського аналізу відповідно до умов функціонування підприємства, зокрема з урахуванням рівня невизначеності зовнішнього середовища, ступеня ризиковості господарської діяльності, галузевої специфіки та внутрішньої структурної організації бізнесу» [3]. Це сприяє підвищенню релевантності аналітичних оцінок, їх практичної значущості та ефективності у процесі прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення довгострокової фінансової стабільності і попередження банкрутства підприємства.

Список літератури

1. Волкова Н., Степанко О. Прогнозування ризику настання банкрутства на підприємстві. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. Вип. 2 (02). С. 173-178

2. Сейсебаєва Н. Г., Топчанюк О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств. Молодий вчений. 2016. № 11. С. 678-681.

3. Хіт Роберт. Кризовий менеджмент для керівників. пер. з англ. Р.Л. Ткачук, С.М. Рябчук, Н.І. Мішеніна. К.: Всеувито, Наук. думка, 2002. 566 с.